

Sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

**ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTON LAUSUNTO LIITTYEN
HALLITUKSEN ESITYKSEEN EDUSKUNNALLE ARKISTOINTILAIKSI JA
LAIKSI JULKISEN HALLINNON TIEDONHALLINNASTA ANNETUN LAIN
MUUTTAMISESTA (HE 169/2025 vp)**

Etelä-Suomen aluehallintovirasto antaa pyynnöstä seuraavan lausunnon, jonka on valmistellut Etelä-Suomen aluehallintoviraston organisaatioon sijoitettu aluehallintovirastojen yhteinen, valtakunnallinen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue (HAKE).

Hallituksen esityksen yleisperustelujen mukaan arkistointilaissa säädettäisiin kulttuuriperintöön kuuluvien viranomaisten asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistoinnista. Esityksen keskeisenä tavoitteena on digitaalisen arkistoinnin edistäminen julkishallinnossa ja digitaalisen tiedonhallinnan muutosten huomioiminen arkistoinnissa. Lain soveltamisala ja keskeiset määritelmät yhteensovitettaisiin viranomaisen asiakirjojen julkisuudesta annetun lain ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain kanssa. Lailla selkeytettäisiin myös tietosuojalainsäädännön soveltamista yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

Lakiehdotuksella ei luoda viranomaiselle uusia velvoitteita, vaan sen tarkoituksena on selkeyttää arkistointia koskevien velvoitteiden suhde muuhun tiedonhallinnan sääntelyyn.

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO
PL 1, Wähjärvenkatu 6, 13035 AVI

puh. 0295 016 000
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi

Helsingin toimipaikka **Kouvolan toimipaikka**
Ratapihantie 9 Kauppamiehenkatu 4

HAKE pitää edellä mainittuja yleisen tason sääntelytavoitteita tärkeinä ja keskeisinä nykytilanteen muuttamiseksi.

2 §: Kuten 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, muussa lainsäädännössä termejä arkistointi ja pysyvä säilyttäminen käytetään eri merkityksissä. HAKE pitää arkistointilakiin ehdotettua arkistointi-termiä erittäin tervetulleena ja tiedonhallintalain ja arkistointilain välistä suhdetta selkeyttävänä. HAKEn mielestä erityisesti tiedonhallintalain voimaan tulon jälkeen arkistolain ja tiedonhallintalain sääntelyjen ja käsitteiden epäyhtenäisyys on aiheuttanut hämmennystä lakien soveltamisessa. Termien ja käsitteiden yhdenmukaistaminen eri yleislakien kesken, mukaan lukien arkistonmuodostajan käsitteestä luopuminen, on kannatettava muutos.

3 §: HAKE yhtyy ehdotetun 3 §:n perusteluissa esitettyyn ja pitää hyvänä 3 §:n määritelmien täsmennyksiä, jotka selkeyttävät arkistointilain suhdetta julkisuuslakiin ja tiedonhallintalakiin. Säännöksen mukaan viranomaisen asiakirjalla tarkoitettaisiin julkisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua viranomaisen asiakirjaa. Tietoaaineistolla tarkoitettaisiin tiedonhallintalain 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua tietoaaineistoa eli asiakirjoista ja muista vastaavista tiedoista muodostuvaa tiettyyn viranomaisen tehtävään tai palveluun liittyvää tietokokonaisuutta.

4 §. Pykälässä säädettäisiin viranomaisen määritelmästä. Viranomaisella tarkoitettaisiin laissa julkisuuslain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja viranomaisia. Määritelmän yhdenmukaisuus selventää julkisuuslain ja tiedonhallintalain ja nyt ehdotettavan lain välistä suhdetta ja keskinäistä soveltamista. Viranomainen on tiedonhallintaa ja julkisuutta koskevassa lainsäädännössä lakia soveltava perusyksikkö. HAKE pitää tätäkin täsmennysehdotusta erittäin tärkeänä ja keskeisenä lain soveltamisen kannalta.

HAKE näkee myös ehdotetun arkistonmuodostaja-termistä luopumisen lähtökohtaisesti selkeyttävän lain soveltamista. Kuten säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tuodaan esiin,

julkisuus- ja tiedonhallintalainsäädännöstä poikkeavan termin käytöllä ei pääsääntöisesti ole lisäarvoa lain tulkinnassa, vaan se pikemminkin vaikeuttaa lainsäädännössä käytettävien termien (viranomainen, tiedonhallintayksikkö, rekisteripitäjä) suhteiden ymmärtämistä.

6 §: Ehdotettu kansallinen arkistotietovaranto sisältäisi Kansallisarkiston hallussa ja määräysvallassa olevat arkistoidut asiakirjat ja tietoineistot riippumatta siitä, ovatko ne manuaalisesti tai sähköisesti käsiteltäviä. Kansallisen arkistotietovarannon täsmällinen määritelmä on HAKEn näkemyksen mukaan tarpeellinen, sillä se selventää Kansallisarkiston toimivaltaa erilaisissa käytännön tilanteissa.

Ehdotetussa 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että julkisuuslain 4 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun tiettyä tehtävää itsenäisesti hoitamaan asetetun viranomaisen tai viranomaisiin verrattavan toimielimen toiminnan päätyttyä tässä laissa säädetyistä viranomaisen tehtävistä vastaisi asettamisesta päättänyt viranomainen. HAKE toteaa, että käytännössä toimielimen asiakirjat saattavat sijaita sähköisinä muun viranomaisen asianhallintajärjestelmässä kuin sen organisaation järjestelmässä, joka toimielimen on asettanut (esimerkiksi ministeriö on voinut asettaa lautakunnan tai toimikunnan, jonka asiakirjahallintoa hoidetaan jonkun saman hallinnonalan viraston asianhallintajärjestelmässä). Jos toimielimen asettamisesta päättäneen viranomaisen tehtäväksi tulee huolehtia kyseisen toimielimen asiakirjojen arkistoinnista, tämä voi aiheuttaa käytännön haasteita. Ehdotuksen perustelujen mukaan, koska osa julkisuuslain 4 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetuista toimielimistä on luonteeltaan määräaikaisia, ne eivät voi huolehtia kaikista ehdotetussa laissa viranomaiselle säädetyistä velvoitteista. HAKE kuitenkin pitäytyy näkemyksessään, jonka mukaan ehdotetun sääntelyn toteuttaminen saattaa osoittautua käytännössä lain soveltamisen kannalta haasteelliseksi.

7 §: Ehdotetun 7 pykälän 1 momentissa säädettäisiin viranomaisen velvollisuudesta huolehtia osana arkistoinnin suunnittelua siitä,

että sen asiakirjojen ja tietoaaineistojen arkistollinen arvo arvioidaan.

HAKE katsoo, että säännösehdotus on lähtökohtaisesti perusteltu ja selkeyttää arkistoinnin osuutta osana tiedonhallintamallia.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin viranomaisen velvollisuudesta suunnitella arkistoitavia tietoaaineistoja koskevat toimenpiteet sekä arkistoinnissa käytettävät tietojärjestelmät ja tilat osana tiedonhallintaa. Viranomaisen olisi muodostettava tietoaaineistonsa siten, että niiden sisältämien asiakirjojen ja tietojen säilyvyys ja käytettävyys arkistointitarkoituksessa voidaan varmistaa. HAKEn näkemyksen mukaan säännöksen sanamuotoa voisi muokata siten, että siitä kävisi vielä selkeämmin ilmi vaatimus huomioida arkistoinnin vaatimukset asiakirjan elinkaaren alusta lähtien.

8 §: Ehdotetun 8 §:n 1 momentissa säädettäisiin viranomaisen velvollisuudesta huolehtia osana arkistoinnin suunnittelua siitä, että sen asiakirjojen ja tietoaaineistojen arkistollinen arvo arvioidaan. Saman pykälän 8 §:n 2 momentissa säädettäisiin arvonmäärityksessä erityisesti huomioitavista seikoista. Kyseiset seikat on jäsennelty viisikohtaiseksi luetteloksi. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan arvonmäärityksessä on kuitenkin kyse kokonaisarviosta, jossa luettelon eri kohdat liittyvät toisiinsa ja 3 momentin henkilötietojen suojaa koskevaan säännökseen. Perusteluissa todetaan toisaalta muun ohella, että luettelo ei ole tyhjentävä, sillä arkistollisen arvon määrittäminen tutkimuksellisten tarpeiden perusteella edellyttää arkistoammattikunnan ja tiedeyhteisön asiantuntemukseen tukeutumista. Perustuslain turvaama tieteen vapaus huomioon ottaen arvonmäärityksen kriteereitä ei ole perusteltua pyrkiä määrittelemään aukottomasti lainsäädännössä. Viranomainen voisi arvonmääritystä tehdessään tukeutua Kansallisarkiston (arkistolaitoksen) aikaisemman lainsäädännön nojalla tekemiin seulontapäätöksiin.

HAKE katsoo, että arvonmäärityksen painopisteen siirtäminen Kansallisarkistolta viranomaisen vastuulle on toisaalta tarkoituksenmukaista. Toisaalta kokonaisharkinnan tekeminen on perusteluissa avattuihin arvioinnin tarkempiin kriteereihin peilaten viranomaisen näkökulmasta haasteellista. Vaikka viranomaisella itsellään on Kansallisarkistoa parempi käsitys sille kertyvästä asiakirja-aineistosta ja sen luonteesta, on Kansallisarkistolla oletettavasti yksittäistä viranomaista parempi näkemys eri viranomaisissa kertyvien tietoaaineistojen kansallisesti muodostuvasta kokonaisuudesta, tietoaaineistojen suhteesta toisiinsa ja myös tutkijoiden intresseistä. Arviointityö vaatii viranomaisessa asiantuntevaa resurssia, vaikka sen suorittamisessa voisi tukeutua myös aikaisemman lainsäädännön nojalla annettuihin määräyksiin ja päätöksiin asiakirjojen pysyvästä säilyttämisestä sekä aikaisempiin seulontapäätöksiin. Vaikka viranomaisen tehtävä ei sinänsä olisi merkittävä, perustelujen mukaan viranomaistoiminnassa syntyvät tiedot voivat olla merkityksellisiä arkistointitarkoituksen kannalta. Riskinä on, että viranomaiset arvioivat tietoaaineistonsa arkistollisen (ja/tai kulttuurihistoriallisen) arvon liian vähäiseksi ja arvokasta kulttuuriperintöä häviää. Erityisen suuri riski tällaiselle arvioinnille voisi olla tilanteessa, jossa arvioitavana olisi vanhaa analogista aineistoa ja viranomaisen itsensä maksettavaksi tulisi aineiston digitointi siinä tapauksessa, että aineisto arvioitaisiin arkistoitavaksi.

Ehdotetun 8 §:n 3 momentin mukaan arvonmäärityksessä on arvioitava arkistointitarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä ja käsittelyn oikeasuhtaisuutta. HAKE näkee, että henkilötietojen käsittelyyn liittyvien säännösten soveltaminen ja tulkinta tässä samassa yhteydessä lisää kokonaisarviointitehtävän haasteellisuutta.

9 §: Kansallisarkisto päättäisi viranomaisen arkistoitavista asiakirjoista ja tietoaaineistoista, jollei laissa erikseen toisin säädetä. Päätös, josta käytettäisiin lainkohdassa nimeä arkistointipäätös, perustuisi 8 §:n mukaiseen viranomaisen arvonmääritykseen. Jos arvonmäärityksen kohteena ovat asiakirjat ja tietoaaineistot

sisältävät tietosuojaa-asetuksen 4 artiklan 13 kohdassa tarkoitettuja geneettisiä tietoja, Kansallisarkiston olisi erityisesti arvioitava niiden tuleville sukupolville säilyttämiseen liittyviä riskejä.

Sääntely uudistettaisiin vastaamaan tiedonhallintalain terminologiaa, jossa pysyvää säilyttämistä vastaa arkistoinnin käsite. HAKE pitää termien yhdenmukaistamista yleislakien kesken tässäkin yhteydessä perusteltuna ja yleislakien soveltamista selkeyttävänä muutoksena.

HAKE kannattaa ehdotusta myös siltä osin, että Kansallisarkisto voi panna arkistointia koskevan asian vireille omasta aloitteestaan, jos arkistointipäätöksen kohteena olevat asiakirjat ja tietoaineistot kuuluvat usean viranomaisen tiedonhallintalain 2 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun yhteiseen tietovarantoon.

Aluehallintovirastot lakkaavat vuoden vaihteessa, kun uusi valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto aloittaa toimintansa 1.1.2026. Nykyiset aluehallintovirastot ja Lupa- ja valvontavirasto ovat monialavirastoja. Kokonaan uusien viranomaisten tulisi ehdotuksen mukaan saattaa asiakirjojen arkistointia koskeva asia vireille, jos sille on asetettu uusia tehtäviä tai sille kertyy uusia asiakirjoja, joiden arvoa ei ole määritetty. HAKE pitää organisaation muutosvaiheessa olennaisen tärkeänä lakiehdotukseen sisältyvää siirtymäsäännöstä, jonka mukaisesti tämän lain voimaan tullessa voimassa olleet aikaisemman lainsäädännön nojalla annetut määräykset ja päätökset jäävät edelleen voimaan, kunnes Kansallisarkisto toisin määrää. Pääsääntöisesti olemassa oleville asiakirjoille on jo annettu seulontapäätös.

Ehdotetun 2 momentin mukaan viranomaisen tulisi panna arkistointia koskeva asia vireille, jos arkistoinnista ei ole päätetty tai päätös ei ole enää ajan tasalla. HAKE kaipaakin kuitenkin selvennystä siihen, onko tarkoituksena, että myöhemmässä vaiheessa kaikki tähänastisiin seulontapäätöksiin sisältyvät asiakirjat ja aineistot tulevat uudelleen arvioitaviksi viranomaisen toimesta. Aikaisempi seulontapäätös ei välttämättä pysy aikojen kuluessa ainakaan kaikilta osin ajantasaisena, mutta toisaalta

muutostarpeet voivat olla kertaluontoisesti pieniäkin. Missä menee raja sen suhteen, kuinka laajat tietojen vanhentumiset vaatisivat aineistojen uudelleen arvioinnin?

10 §: HAKE pitää tarkoituksenmukaisena, että Kansallisarkistolle ehdotetaan oikeutta päättää useiden viranomaisten tiettyjen samankaltaisten asiakirjojen ja tietoaaineistojen arkistoinnista yleisellä arkistointipäätöksellä. Samalla ehdotus käytännössä tuo lain tasolle vakiintuneen käytännön.

13 §: Ehdotetun 13 §:n 1 momentissa säädettäisiin julkisuuslain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen viranomaisten sekä niiden asettamien mainitun momentin 8 kohdassa tarkoitettujen toimielinten velvollisuudesta siirtää arkistoitavat asiakirjat ja tietoaaineistot sähköisessä muodossa kansalliseen arkistotietovarantoon.

HAKE kannattaa sitä, että 2 momentin perusteella tietyt analogisessa muodossa tehdyt aineistoluovutukset sallittaisiin poikkeuksena pääsääntöön. Tällainen poikkeamisen mahdollisuus olisi silloin, jos se olisi välttämätöntä turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittelyä koskevien vaatimusten, muiden tietoturvasääntöjen tai tarpeen muun asiakirjan luonteeseen liittyvän erityisen syyn vuoksi. Sähköiseen muotoon muutetut asiakirjat siirrettäisiin kansalliseen arkistotietovarantoon myös alkuperäisessä muodossa, jos niiden alkuperäiseen muotoon liittyy erityistä arvoa. Perustelujen mukaan poikkeaminen olisi sallittua esimerkiksi, jos tietoaaineisto on sellaista, ettei sitä kohtuullisesti voida digitoida. Muita asiakirjan luonteeseen liittyviä syitä tulisi arvioida siten, että poikkeaminen olisi mahdollista vain perustelluista ja todellisista syistä, jotta arkistoinnin tavoitteet voidaan taata. Poikkeaminen ei olisi mahdollista esimerkiksi kustannusperusteisesti.

HAKEn näkemyksen mukaan ehdotettu sääntely on hyvä syntysähköisen aineiston osalta, mutta viranomaisten arkistoissa on edelleen kymmeniä hyllykilometrejä analogista paperiaineistoa, jonka digitaaliseksi muuntaminen ei ole kovin yksinkertaista.

Perusteluissa tuodaan esiin, että siirtävä viranomaisen vastaa sähköiseen muotoon muuttamisen kustannuksista, ellei Kansallisarkistolle ole osoitettu tähän tehtävään määrärahaa. Viranomaisten tulee vastata siitä, että arkistoitavaksi säädetty tai lain nojalla arkistoitavaksi päätetyt asiakirjat ovat siirrettävissä arkistoon ja vähintään muutettavissa pitkäaikaisen säilytyksen kestävään tiedostoformaattiin.

HAKEn korostaa, että digitoinnin toteuttamista edesauttoi Kansallisarkiston ns. massadigitointihanke, joka sittemmin kuitenkin on jäänyt ilman rahoitusta. Nykyisellään on ajaututtu tilanteeseen, jossa viranomaiset velvoitetaan luovuttamaan aineisto Kansallisarkistolle sähköisenä, mutta jokainen viranomaisen joutuu itse hankkimaan aineiston digitoinnille rahoituksen. Tämä aiheuttaa viranomaisissa ylimääräistä työtä ja johtaa siihen, että arkistoaineistoja ei digitoida eikä niitä luovuteta kansalliseen arkistotietovarantoon, vaan ne jäävät viranomaisten omiin arkistotiloihin aiheuttamaan tila-, hoito- ja tietopalvelukustannuksia. Aineiston digitoinnin toteuttaminen keskitetysti ja perustellusta syystä myös tiettyjen vanhojen aineistokokonaisuuksien (esim. lääninhallitusaineistojen rippeet) luovutusten salliminen analogisessa muodossa olisi HAKEn näkemyksen mukaan kaikin tavoin kustannustehokkaampaa kuin viranomaisten eritahtinen selvittely digitointiratkaisujen löytämiseksi.

Säännösehdotuksen perustelujen mukaan Kansallisarkiston tietojärjestelmien turvallisuusratkaisut on toteutettu tasolle IV turvallisuusluokiteltujen tietojen käsittelyn vaatimukset täyttävällä tavalla. Turvallisuusluokiteltavat asiakirjat ja muut poikkeuksen piirissä olevat asiakirjat jäävät säilytysajaksi säilytettäviksi ja arkistoitaviksi sille viranomaiselle, jonka hallussa asiakirjat ovat. Turvallisuusluokitukset eivät ole pysyviä, jolloin määräajan päätyttyä siirtoa koskeva poikkeus ei olisi enää voimassa.

HAKEn katsoo näkemyksensä, että tämä jättää viranomaisille vahvaa osaamista vaativan arkistointitehtävän. Toisaalta vastuu tehtävästä on tarpeen jättää substanssiviranomaiselle, koska

esimerkiksi turvaluokiteltujen asiakirjojen luovuttamiseen liittyvää harkinta on paras tehdä asiakokonaisuuden ja taustatiedot omaavan substanssiviranomaisen toimesta. Tähän liittyen esimerkiksi Lupa- ja valvontavirastoa koskevan lain 13 §:ssä säädetään alueellisen varautumisen yhteistyöstä. Sen mukaan viranomaisen ja julkista hallintotehtävää hoitava yksityinen saavat luovuttaa varautumisen alueelliseen yhteistyöhön osallistuessaan viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 1 momentin 5 ja 7–10 kohdassa säädetyn estämättä virastolle ja alueellisille valmiustoimikunnille niiden tässä laissa säädettyjen varautumisen alueellisten yhteistyötehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Säännöksen perusteluissa todetaan muun ohella, että viraston pelastustoimen ja varautumisen osasto määrittää henkilötietojen käsittelytarpeen 13 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi ja on siten näiden tietojen rekisterinpitäjä tietosuoja-asetuksen mukaan.

Ehdotetun 13 §:n 3 momentin mukaan siirron voi myös toteuttaa yhteisestä tietovarannosta tai tietojärjestelmästä vastaava viranomaisen. HAKE on lainvalmistelun aiemmassa vaiheessa nostanut esiin, että ehdotettu sanamuoto ”Siirron voi toteuttaa yhteisestä tietovarannosta tai tietojärjestelmästä vastaava viranomaisen” on melko löyhä ja tulkinnanvarainen. Nyt lausuttavana olevien perustelujen mukaan siirron toteuttaja voisi olla muukin taho kuin yksittäinen viranomaisen, kuten yhteisen tietovarannon ylläpitäjä. Siirtokustannukset jaettaisiin yhteiseen tietovarantoon liittyneiden toimijoiden kesken näiden keskinäisin menettelyin. Ehdotettu momentti vastaa nykytilannetta, mutta siinä selvennetään kansalliseen arkistotietovarantoon siirtoon liittyviä vastuita siten, että vastuu arkistoitavista asiakirjoista ennen siirtoa on siirtävällä taholla. Siirtävä viranomaisen voisi toimia muiden viranomaisten tai rekisterinpitäjien lukuun, mikä edellyttää viranomaisten sopimista siirrosta ja siihen liittyvistä vastuista ja menettelyistä, ellei vastuista ja menettelyistä ole erikseen laissa säädetty. Jos siirron toteuttaa muu taho kuin se viranomaisen, jonka vastuulla asiakirjat ovat, siirtävästä tahosta tulee henkilötietojen käsittelijä ao. viranomaisen lukuun, eikä rekisterinpitäjä muutu. Asiakirjojen ja tietoaaineistojen

siirtäminen kansalliseen arkistotietovarantoon merkitsee samalla rekisterinpitäjyyden siirtymistä Kansallisarkistolle. Kansalliseen arkistotietovarantoon kuuluviin asiakirjoihin kuuluvat oikeudet, kuten oikeus päättää tietojen antamisesta, kuuluvat Kansallisarkistolle, ellei asiasta ole lailla toisin säädetty. Kustannusten jaon osalta ehdotus ei muuttaisi nykytilaa.

HAKE kyseenalaistaa edelleen, voiko eteen tulla tilanne, ettei kukaan ota vastuuta siirron lopullisesta toteuttamisesta. Vai onko lähtöoletama, että jokainen viranomaisen pääsääntöisesti kuitenkin vastaa itse järjestelmään tallentamistaan tiedoista ja niiden siirtämisestä Kansallisarkistoon? Aiheuttaako mahdollinen eritahtinen tiedonsiirto käytännön haasteita ja olisiko tästä tarpeen säätää tarkemmin? Kyse on myös siirron aiheuttamista kustannuksista, joiden jakamisen sopimistarvetta on kuvattu pykälän perusteluissa. Käytössä on paljon järjestelmiä, joihin tallentavat tietoa eri viranomaiset. Nykytilanteessa kyse on käytännössä myös siirtoihin käytettävissä olevista henkilöresursseista tai niiden puutteesta. Mikäli siirron käytännön toteutus jätetään lain tasolla kovin tulkinnanvaraiseksi, kysymys siirto- ja kustannusvastuista voi nousta kompastuskiveksi, kun pyrkimys siirtojen toteuttamiseen jossain yhteiseen järjestelmään tietoja tallentavassa organisaatiossa herää.

HAKE pitää kuitenkin hyvänä, että ehdotetun 22 §:n perusteella Kansallisarkistolla on oikeus arvioida muun ohella 13 §:n säännösten ja niiden nojalla antamiensa määräysten noudattamista viranomaisissa ja tarvittaessa puuttua asiaan 22 §:n mukaisella tavalla.

15 §: Ehdotetun 15 pykälän 1 momentin mukaan Kansallisarkistolla olisi oikeus saada 13 §:n 1 momentissa tarkoitetun eli valtion viranomaisen ja toimielimen sisällöltään muuttuvasta sähköisestä tietoaaineistosta kopio tutkimuskäyttöä varten (arkistokopio) kansalliseen arkistotietovarantoon, jos tietoaaineisto on arkistoitava. Käytännössä arkistointipäätöksessä tulisi sisällöltään muuttuvien sähköisten tietoaaineistojen osalta määritellä, millä

aikavälillä tietoaaineistosta tulisi ottaa otos arkistokopiona käytettäväksi.

HAKE katsoo, että kyseinen uusi säännös ns. arkistokopioiden luovuttamisesta sisällöltään muuttuvasta tietoaaineistosta Kansallisarkistolle on kannatettava tiettyjen arkistoitavaksi katsottujen rekisterien osalta. Käytännössä ehdotettu tapa konkretisoisi joidenkin jo olemassa olevien seulontapäätösten nojalla tapahtuvaa rekisteristä otettavan otoksen arkistoinnista (aluehallintovirastoissa tällainen on esimerkiksi rekisteri kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneistojen välitysliikkeistä).

21 §: Kansalliseen arkistotietovarantoon eivät kuuluisi ne Kansallisarkiston säilytettävänä olevat viranomaisen asiakirjat ja tietoaaineistot taikka yksityiset asiakirjat tai asiakirjakokoelmat, joiden määräysvalta ei ole siirtynyt Kansallisarkistolle.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Kansallisarkisto voisi erillisen sopimuksen perusteella ottaa säilytettäväkseen viranomaisen ehdotetun lain 9 ja 10 §:ssä tarkoitettujen päätösten ja laissa erikseen säädetyn mukaisesti arkistoitavia asiakirjoja ja tietoaaineistoja. Viranomaiset voisivat siis edelleen sopia Kansallisarkiston kanssa asiakirjojensa ja niitä koskevien tietojen säilytyksestä. Kansallisarkisto vastaa ehdotetun pykälän mukaisissa tilanteissa tietojen säilytyksestä eli suorittaa toimeksiannosta tietoaaineiston säilyttämistä toisen lukuun. Perustelujen mukaan kyse ei ole siis arkistoinnin toteuttamisesta 11 §:ssä säädetyllä tavalla. Asiakirjojen tulisi kuitenkin olla 9 tai 10 §:ssä tarkoitettujen päätösten tai laissa erikseen säädetyn mukaisesti arkistoitavia.

HAKE pitää hyvänä sitä, että tiedonhallintalain 21 §:ssä tarkoitettussa säilyttämisen vaiheessa olevaa asiakirja-aineistoa voidaan sopimuksella siirtää Kansallisarkistoon säilytettäväksi. Käytännössä näin on tehty, kun aluehallintovirastojen digitoitua arkistoaaineistoa on siirretty säilytettäväksi Kansallisarkistoon. Tiedon siirtyminen alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisesta säilytysvaiheesta arkistoinnin vaiheeseen esimerkiksi tietyissä

lupa-asioissa voi aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan kestää hyvin pitkään, kymmeniä, ellei satoja vuosia.

Edelleen HAKE pitää olennaisen tärkeänä, että säännösehdotuksen perusteluissa on täsmennetty, että säilytettävät asiakirjat eivät ole osa kansallista arkistotietovarantoa. Säännös ja sen perustelut selkeyttävät tietopalvelun hoitamiseen ja rekisterinpitäjyyteen liittyviä vastuita. Perusteluissa todetaan, että Kansallisarkiston säilyttäessä arkistoitavia asiakirjoja sopimusperusteisesti henkilötietojen rekisterinpitäjyys jäisi alkuperäiselle rekisterinpitäjälle. Kansallisarkistosta tulisi tällöin henkilötietojen käsittelijä, sillä se toimii tämän rekisterinpitäjän lukuun. Tieto säilytyksessä olevista viranomaisen asiakirjoista annetaan julkisuuslain 14 §:n määräaikojen mukaisesti. Toisin sanoen ehdotetun lain 18 §:n julkisuuslain sääntelyä koskeva poikkeus, jonka mukaan Kansallisarkistolla on oikeus julkisuuslain 16 §:n 1 momentin estämättä antaa tieto kansalliseen arkistotietovarantoon siirretystä viranomaisen asiakirjasta sähköisesti ja julkisuuslain 34 §:n 1 momentista poiketen, ei koskisi säilytyksessä olevia viranomaisen asiakirjoja. HAKE katsoo kuitenkin, että tietopalvelun ja rekisterinpitäjän tehtävien hoitamisen käytännössä edellyttämät tietojen luovutukset virkakäyttöön saattavat aiheuttaa kustannuksia, joiden suorittamisvastuu jää tässä säännöstopella auki.

Muutokset tiedonhallintalakiin

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettuun lakiin ehdotetaan teknisiä, ehdotetun arkistointilain säännöksiin liittyviä muutoksia tiedonhallintaa koskevan sääntelykokonaisuuden selkeyttämiseksi. Nämä muutokset ovat HAKEn näkemyksen mukaan tarpeellisia.

Yksikön päällikkö

Eija Kariluoma

Yleishallintojuristi

Anne Bäckman

Tämä asiakirja ESAVI/43821/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/43821/2025 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Kariluoma Eija 25.11.2025 08:49

Esittelijä Bäckman Anne 25.11.2025 08:49